

Ironia i cinisme (Flaubert i Bierce)

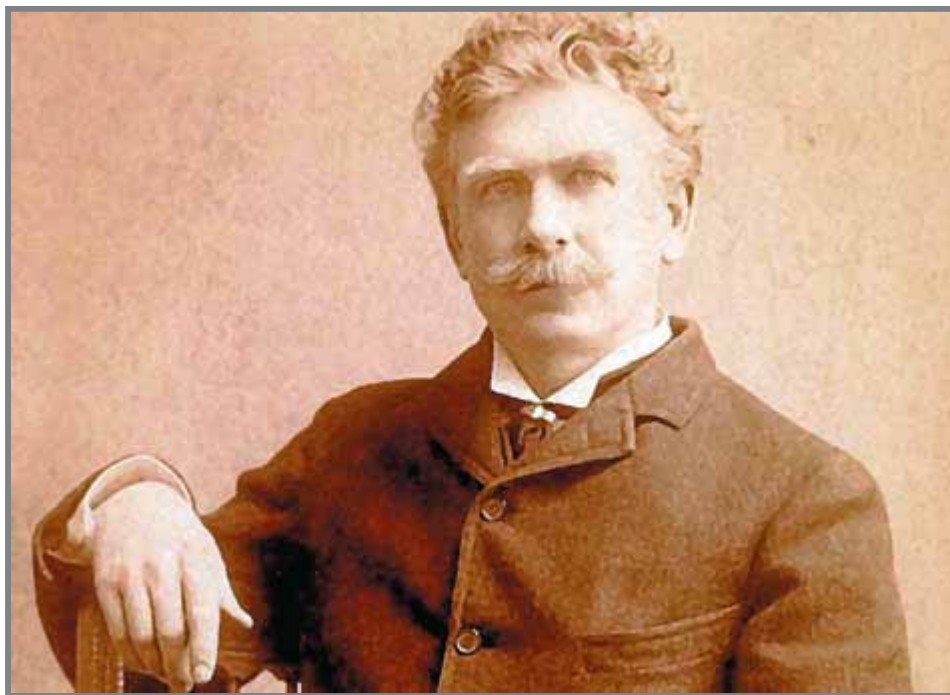
A vegades em quedo en blanc quan un estudiant em pregunta la diferència entre ironia i cinisme. En abstracte aquesta distinció no sempre és fàcil d'establir. Una de les coses que sabem els professors és que, a l'hora de sortir del pas, no hi ha res com un bon diccionari. La majoria de les definicions d'*El diccionari del diable*, del nord-americà Ambrose Bierce, que ha publicat Angle Editorial en traducció de Pere Guixà, són cíniques. En canvi la majoria de les que figuren en el *Diccionari de tòpics* (l'apèndix final de *Bouvard i Pécuchet*, Proa, traduït per Jordi Llovet), de Gustave Flaubert, són perfectament iròniques. Vegem com defineixen les mateixes paraules.

Segons Ambrose Bierce (1842-1914), un conservador és un "home d'estat al qual els mals presents li agraden i que per tant dissenteix del liberal, que vol substituir-lo per altres de nous". Gustave Flaubert (1821-1880), en canvi, defineix un conservador com un "home polític amb molta panxa".

Apunta Bierce que la felicitat és la "sensació agradable que l'ésser humà té quan veu el patiment d'una altra persona". Flaubert, en canvi, escriu que la felicitat "és sempre total". Si la vostra minyona es diu Felicitat, llavors no es pot demanar més."

Ambrose Bierce sosté que la terra és "part de la superfície del planeta que és propietat d'algú". Flaubert, en canvi, comenta: "Parlar dels quatre punts de la terra, ja que és rodona."

El diccionari de Bierce denuncia seg-

Bierce sosté que la terra és "part de la superfície del planeta que és propietat d'algú" ARXIU

ments de la realitat sense suggerir cap solució: és un moralista amarg. El diccionari de Flaubert, en canvi, retrata la manera ridícula com alguns ciutadans veuen la realitat: és un caricaturista jovial. Bierce obre el problema amb un bisturí, mentre que Flaubert l'esquiva tot apuntant a la mirada, i sobretot a la frase, amb què se'n parla.

Tots dos van compondre aquests diccionaris al final de les seves vides. Bierce, ràpid i pròdig en definicions cíniques, les publicava a la premsa abans de compilar-

les en el diccionari. En canvi el diccionari irònic de Flaubert, un home que escrivia a poc a poc i amb dificultats, es va publicar de manera pòstuma. Bierce es tanca en si mateix per produir un aforisme agut, mentre que Flaubert recrea amb humor el que sent pel carrer.

Ambrose Bierce és el patró dels periodistes que aspiren a millorar la realitat, mentre que Gustave Flaubert és el model de tots els qui la volen convertir en literatura. *

B

Bierce obre el problema amb un bisturí, mentre que Flaubert l'esquiva tot apuntant a la mirada

FEMINITATS ADA CASTELLS

Poètica de les barriades

A gafo una novel·la i llegeixo: "Reme es una vieja indecente que viste con harapos y deja que el pelo le crezca sobre los hombros como la mala hierba." A l'acte intueixo que aquesta tal Reme em causarà bé i té una bona història per explicar-me. La intuïció no em decep.

És així. A través de 264 pàgines acabo sabent que és una de les primeres habitants d'un barri de cases barates d'una ciutat espanyola com tantes altres. Hi arriba als seixanta, atreta pel barri promogut per Acció Catòlica, i s'hi manté fins a l'actualitat, quan ja és un gueto poblat per petits

traficants de tecnologia, activistes despistats amb ànima romàntica i mares desesperades perquè la droga els ha robat els fills. Tot fa un gir quan Reme es planta i vol deixar d'obeir, vol ser lliure, vol sortir de tanta misèria i tanta passivitat. És així com es converteix en l'heroïna d'una revolta i ho fa perquè, per casualitat, s'ha sentit picada pel cuc de la literatura i la seva visió del món s'ha transformat.

Desesperació passiva

Los libros repentinos, del narrador de Huelva Pablo Gutiérrez (Seix Barral), és

una novel·la sobre la desesperació passiva que genera el capitalisme, sobre els qui es conformen perquè ja no els queden forces i estan idiotitzats amb el petit consum, el soroll de la velocitat i les ficcions dels anuncis.

Reme pot fugir de tot això perquè, per equivocació, li arriba a casa una capsa amb llibres dels grans clàssics i en devora la mala llet elegant i la intel·ligència. Potser no n'ha entès totes les frases, però s'adona que altres mons són possibles i estan a les biblioteques i a les llibreries i han de sortir al carrer. *

Opinió